

Aarhuska onvencija – Konvencija o pristupu informacijama, učešću javnosti i pristupu pravdi

Konvencija o pristupu informacijama, učešću javnosti i pristupu pravdi u pitanjima okoliša - predstavlja dio međunarodnog pravnog okvira u oblasti zaštite okoliša.

Ovim dokumentom se utvrđuju prava u vezi sa okolišem i stvara veza između odgovornosti javnih organa i zaštite okoliša. Aarhuska konvencija je usmjerena na demokratsku saradnju javnosti sa javnim organima i uvođenje novog postupka učešća javnosti u dogovaranju i provedbi međunarodnih sporazuma. U okviru Konvencije, pristup informacijama je, uz javno učešće u odlučivanju u pitanjima okoliša i pristup pravosuđu u istim pitanjima, sastavni dio upravljanja okolišem.

Bosna i Hercegovina je potpisnica Aarhuske konvencije od 15. septembra 2008. godine („Službeni glasnik BiH-MU“, broj: 8/08). Na vanrednom sastanku stranaka u Kijevu, Ukrajina, 2003. godine, u okviru 5. ministarske konferencije pod nazivom: Okoliš za Evropu, usvojen je Protokol o registrima ispuštanja i prijenosa zagađenja (Protocol on Pollutant Release and Transfer Registers, PRTR) uz Aarhusku konvenciju. Protokol PRTR je instrument o registrima ispuštanja i prijenosa zagađenja, kojem je cilj unaprijediti pristup javnosti informacijama kroz uspostavu usklađenih registara ispuštanja i prijenosa zagađujućih supstanci, koji će pomoći pri utvrđivanju najvećih tačkastih izvora zagađenja, uključujući one koji ispuštaju stakleničke plinove koji doprinose klimatskim promjenama. Na taj se način osigurava provedba prvog stupa Aarhuske konvencije – pravo na informaciju. Evropska zajednica je stranka u Protokolu PRTR od 2006. godine, te je donijela Uredbu 166/06 Evropskog parlamenta i Vijeća Evrope o uspostavi Evropskog registra ispuštanja i prijenosa zagađujućih tvari (E-PRTR), kojom se, na nivou EU-a, uspostavlja provedba Protokola. BiH je potpisala Protokol PRTR, koji je stupio na snagu 8. oktobra 2009. godine, nakon što ga je ratificiralo 16 država, čime je postao pravno obavezujući međunarodni instrument za stranke Aarhuske konvencije.

Analizom Konvencije, u dijelu koji definira pristup informacijama koje se odnose na okoliš, kao i sukcesivnih direktiva povezanih sa implementacijom Konvencije (Direktiva 90/313, Direktiva 2003/4), ukazuje se na veliki značaj informiranja u oblasti prava okoliša.

Direktiva 90/313 nastala je zbog potrebe implementacije Konvencije i, između ostalog, predstavljala je napor da se poboljša javni pristup informacijama.

Nakon 14. februara 2005. godine, ovaj akt je zamijenjen Direktivom 2003/4 Evropska komisija usvojila je više direktiva koje su u vezi s Aarhuskom konvencijom.

- Direktiva 2003/4/EC usmjerena je na upravljanje informacijama o okolišu relevantnih tijela državne uprave, odgovore na upite građana o okolišu, te na kontinuirano davanje informacija široj javnosti.

- Direktiva 2003/35/EC odnosi se na učešće javnosti u donošenju odluka, koje su u vezi s utjecajem pojedinih razvojnih planova i projekata na okoliš. Direktiva sadrži temeljne principe učešća javnosti u odlučivanju. Obje su direktive proizašle iz Aarhuske konvencije, koja povezuje okoliš i civilno društvo, te demokratske procese. BiH se, kao potpisnik Aarhuske konvencije i buduća država članica EU-a, obavezala na snažno uključivanje javnosti u donošenje odluka, koje se odnose na okoliš, kao jedan od svojih prioriteta u narednim godinama.

- Direktiva 2003/4/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća Evrope o pristupu javnosti informacijama

Direktiva 2003/4/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća Evrope o pristupu javnosti informacijama o okolišu, kojom se ukida Direktiva Vijeća Evrope 90/313/EEZ.

- Direktiva 2003/35/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća Evrope, kojom je osigurano učešće javnosti 22 kod izrade određenih planova i programa koji se odnose na okoliš, te se njom izmjenjuju i dopunjuju odredbe o učešću javnosti i pristupu pravosuđu u direktivama Vijeća Evrope: 85/337/EEZ i 96/61/EZ.

- Uredba 166/2006 Evropskog parlamenta i Vijeća Evrope, koja se odnosi na uspostavu Evropskog registra ispuštanja i prijenosa onečišćujućih tvari (European Pollutant Release and Transfer Register E-PRTR). Među ostalim direktivama, kojima je isto tako propisano učešće javnosti u donošenju odluka u pitanjima okoliša, nalazi se:

- Direktiva 2001/42/EZ o procjeni određenih planova i programa koji se odnose na okoliš.

- Direktiva 2000/60/EZ, kojom se uspostavlja okvir za djelovanje Evropske zajednice u oblasti vodne politike.

Tokom posljednjih 20 godina, Aarhuska konvencija i njen PRTR Protokol postali su modeli za primjenu Načela 10 Deklaracije o životnoj sredini i razvoju iz Rija koja je usvojena 1992. godine i izvor su inspiracije za promociju demokratskih načela na brojnim forumima, uključujući procese klimatskih promjena, trgovinske pregovore i politiku međunarodnih finansijskih institucija.

Fokal point za BiH: **Federalno ministarstvo okoliša i turizma**, kontakt osoba: Suada Numić

Korisni linkovi vezani za Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša:

- Priručnik za praktičnu primjenu Aarhuske konvencije u Bosni i Hercegovini sa tekstom konvencije:

http://www.fmoit.gov.ba/userfiles/file/AARHUS%20MANUAL_interactive.pdf

- Uvod u Arhušku konvenciju

<http://www.unece.org/env/pp/welcome.html>

- Sadržaj konvencije
<http://www.unece.org/env/pp/contentofaarhus.htm>
- Tekst konvencije
<http://www.unece.org/env/pp/treatytext.htm>
- Protokol PRTR
<http://www.unece.org/env/pp/prtr/docs/prtrtext.htm>

Europska komisija (EK) je usvojila više direktiva koje su u vezi s Arhuškom konvencijom.

Direktiva 2003/4/EZ europskog parlamenta i vijeća of 28. januara/siječnja 2003. o pristupu javnosti informacijama o okolišu i kojom se ukida direktiva vijeća 90/313/EEZ
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0004:EN:NOT>

Direktiva 2003/35/EZ europskog parlamenta i vijeća od 26. maja/svibnja 2003. kojom je osigurano sudjelovanje javnosti kod izrade određenih planova i programa koji se odnose na okoliš te se njom izmjenjuju i dopunjuju odredbe o sudjelovanju javnosti i pristupu pravosuđu u direktivama vijeća: 85/337/EEZ i 96/61/EZ
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0035:EN:NOT>

Uredba 166/2006 europskog parlamenta i vijeća od 18. siječnja 2006. koja se odnosi na uspostavu Europskog registra ispuštanja i prijenosa onečišćujućih tvari (European Pollutant Release and Transfer Register, E-PRTR).
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006R0166:EN:NOT>

Ostale direktive kojima je također propisano sudjelovanje javnosti kod donošenja odluka u pitanjima okoliša:

Direktiva 2001/42/EZ od 27. juna/lipnja 2001. o procjeni određenih planova i programa koji se odnose na okoliš /vidi isto stranicu “procjene utjecaja na okoliš” („environmental impact assessment”)/
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0042:EN:NOT>

Direktiva 2000/60/EZ od 23. oktobra/listopada 2000. kojom se uspostavlja okvir za djelovanje Zajednice u području vodne politike
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0060:EN:NOT>

Fokal point za BiH: **Federalno ministarstvo okoliša i turizma**, kontakt osoba: Suada Numić